

CUPRINS

ARGUMENTUM	5
I. ÎNCEPUT DE VEAC – MAREA UNIRE	9
VESPASIAN V. PELLA ȘI NICOLAE TITULESCU – PRIETENI ȘI COLABORATORI drd. Vasile-George URSU	11
DREPTUL PENAL INTERNAȚIONAL AL VIITORULUI IMAGINAT DE VESPASIAN V. PELLA ȘI STATUTUL DE LA ROMA Lector univ. dr. Alina Ioana SZABÓ.....	25
ROMÂNIA – PARTE A PROCESULUI DE REALIZARE A IDEII DE UNITATE LA NIVEL EUROPEAN Prof. univ. dr. Augustin FUEREA.....	42
IDEEA EUROPEANĂ ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ Studiu de caz: Romanul „Omul de mâine” al scriitorului Petre Georgescu-Delafras drd. Dragoș-Adrian BANTAȘ	51
II. SFÂRȘIT DE VEAC – ROMÂNIA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	63
CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND PARCURSUL ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ LA PESTE UN DECENIU DE LA ADERARE Conf. univ. dr. Constanța MĂTUȘESCU.....	64
INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA SUVERANITĂȚII STATELOR MEMBRE, PRECUM ȘI A DESTINULUI POPULAȚIILOR ACESTORA Prof. univ. dr. h.c. Ion M. ANGHEL	80
IDENTITATEA NAȚIONALĂ ȘI EVOLUȚII ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ dr. Ion DIACONU	135
MODUL ÎN CARE FUNCȚIONEAZĂ CELE PATRU LIBERTĂȚI: „CERCUL VICIOS” AL CELOR PATRU LIBERTĂȚI, BOALA ȘI SFÂRȘITUL UNIUNII EUROPENE? Prof. univ. dr. Grigore SILAȘI, Dr. Ovidiu Laurian SIMINA	161
LIBERA CIRCULAȚIE A PERSOANELOR. EMIGRAREA ȘI IMIGRAREA, DEZIDERAT AL UNIUNII EUROPENE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN PREZENT Conf. univ. dr. Roxana-Daniela PĂUN	181

EVOLUȚIA MIGRAȚIEI ȘI A REGLEMENTĂRILOR ÎN DOMENIU CU SPECIALĂ REFERIRE LA ROMÂNIA Irina MOROIANU ZLĂTESCU, Alexandra BUCUR.....	188
CENTENAR ȘI CONTEMPORANEITATE. REPERE PRIVIND EVOLUȚIA CONSTITUȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA DUPĂ MOMENTUL CE MARCHEAZĂ ÎNCEPUTUL ACTUALEI DEMOCRAȚII dr. Ionița COCHINȚU, dr. Cristina TITIRIȘCĂ	197
EXECUTAREA SILITĂ ÎN TEMEIUL REGULAMENTULUI (UE) NR. 1215/2012 PRIVIND COMPETENȚA JUDICIARĂ, RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ executor judecătoresc Marius RADU	213
DINAMICA JURIDICĂ A REFORMEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DIN ROMÂNIA Lector. univ. dr. Eduard CĂLINOIU	234
ROLUL, COMPETENȚELE ȘI ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR STATULUI ROMÂN ÎN ASIGURAREA ORDINII PUBLICE ȘI EFECTUAREA SERVICIULUI PUBLIC DE APĂRARE NAȚIONALĂ drd. Dan-Călin BEȘLIU	247
CONGRESUL INTERNAȚIONAL AL FEDERAȚIEI INTERNAȚIONALE DE DREPT EUROPEAN (FIDE), ediția a XXVIII-a, 23-26 mai 2018, Estoril, Portugalia dr. Raluca DINU	255
NATIONAL REPORT OF ROMANIA Augustin Fuerea, Raluca Dinu, Ion M. Anghel.....	258
SOCIETATEA ROMÂNĂ DE DREPT EUROPEAN (SRDE)	299

ARGUMENTUM

Secolul, care tocmai s-a scurs de la Marea Unire a românilor, a avut un început triumfal – de măreață satisfacție națională și dătător de mari și legitime speranțe – înfăptuirea miraculoasă a României Mari; a urmat apoi, perioada nefastă – de cumpănă și lovituri crunte pe care le-a suportat România, când, în urma ultimatumului și a dictatelor din 1940, patronate și instrumentate de Hitler și Stalin, ni s-a rupt o treime din teritoriul și din populația țării; dar, a mai venit și dezastrul din 1944, când țara noastră a intrat sub dominația opresivă rusească, rupând-o de civilizația europeană pentru o lungă perioadă de timp; din fericire, au reapărut speranțele când, în urma evenimentelor din decembrie 1989 și a noii orientări în croirea destinului românilor, ni s-a deschis calea la care visam de o jumătate de secol și România se află în prezent, în structurile euroatlantice – Consiliul Europei, N.A.T.O. și Uniunea Europeană.

Acest parcurs secular se caracterizează prin discontinuitate, fiind unul al extremelor – de la extaz la disperare și apoi, o deschidere salvatoare a șanselor, spre a reveni la normal. Dar ceea ce a rămas de neclintit în năzuințele românilor, au fost speranțele și dorința arzătoare de care suntem animați, de a reveni în familia europeană iar această constantă reprezintă elementul de continuitate al istoriei noastre; speranța revenirii a reprezentat elementul peren din întreaga noastră istorie zbuciumată.

Dacă această evoluție, cu o mare încărcătură de evenimente extreme, se caracterizează prin discontinuitate – când triumfătoare, când la limita dezastrului, ceea ce atestă destinul tumultuos al marilor încercări prin care a trecut națiunea română – care în loc de liniște, dezvoltare și bunăstare pentru români, a trebuit să facă față vicisitudinilor pe care le-a suportat, rezultă totodată, cât se poate de vizibil ca element de continuitate și idealul ei nestrămutat de a face parte din concertul european, împreună cu lumea civilizată, cu aspirații de bună înțelegere și colaborare, de prosperitate și dezvoltare în toate domeniile vieții sociale.

Politica externă și diplomația română a trebuit să facă față acestor încercări teribile și să găsească calea de a ne salva ca națiune și ca stat, pentru că perenitatea idealurilor europene – **europenismul** – a reprezentat-o lupta pentru supraviețuirea și afirmarea ca națiune liberă și demnă de respect.

Așa cum încerc să sugerez, chiar prin titlul ce l-am dat volumului, „De la înfăptuirea Marii Uniri la integrarea României în Uniunea Europeană”, mi-am propus ca ordonându-mi, în lumina introducerii de mai sus, studiile pe care acesta le cuprinde, să scot în evidență elementele de continuitate ale politicii externe, cât și ale diplomației duse de România – consistența și perenitatea acestora, pe întregul parcurs al secolului, de la înfăptuirea Marii Uniri până în prezent, când ne aflăm într-o altă postură și suntem plasați în altă eră a omenirii.

Nu am în vedere desigur, să minimalizez ori să trec cu vederea momentele nefaste de discontinuitate pe care această evoluție le-a cunoscut, dar se cuvine să remarc faptul că aceste obstacole, din fericire, nu au reușit să blocheze perenitatea năzuințelor noastre. Începând într-un mod triumfal – un adevărat miracol, cel al Marii Uniri, evoluțiile fericite au fost întrerupte de marile încercări – momente de cumpănă, o adevărată odisee, pentru ca în prezent, să revenim în sfârșit, la ceea ce reprezintă normalul, adică să ne vedem plasați din nou, pe linia idealurilor de care românii sunt animați, dintotdeauna.

Am luat ca punct de plecare în acest demers științific – înfăptuirea României Mari; după triste accidente și încercări, ne aflăm în structurile euroatlantice, moment ce reprezintă pentru noi revenirea la normal – reluarea legăturilor de veacuri cu lumea occidentală; cu alte cuvinte, revenim la ceea ce ne-am dorit și pentru care am luptat dintotdeauna. Ca arc peste timpuri, citez ca moment de început Conferința de pace de la Paris (1918-1920), iar ca punct final, România integrată în U.E., un adevărat salt pentru că, deși a fost blocată pentru o vreme, România a revenit totuși, acolo unde îi este locul pe care și-l merită pe deplin.

Perenitatea **europenismului** – acest punct vizibil în politica externă și în diplomația dusă de România, ca și aspirația de veacuri a românilor la ceea ce reprezintă Europa, își are rădăcina în originea noastră romană și în latinitatea limbii române pe care și-a păstrat-o în ciuda vitregiilor, precum și în spiritualitatea și civilizația ce s-au format în timp pe teritoriul României, în spiritul și după modelul European; dovada irefutabilă ne este oferită de șirul evenimentelor istorice prin care ne-am legat de această lume, care ne-au fost uneori benefice, când ni s-a consfințit statalitatea și apoi întregirea neamului, dezvoltându-ne ca civilizație și cultură europeană. Subliniind, dacă mai era nevoie, actualitatea **europenismului** în condițiile globalizării, în opinia noastră construcția europeană – U.E., având ca fundament solid statele suverane care s-au angajat în procesul de creare a unei uniuni cât mai profunde, **europenismul** nu poate respinge și nici elimina valoarea identității naționale, tot așa cum nici conștiința europeană ca și cetățenia europeană nu înlătură conștiința națională, respectiv cetățenia națională, ci se asociază între ele și se întregesc, coagulându-se și potențându-se una pe alta. Conceptul de **europenism** – ca spirit și atitudine, reflectă în egală măsură, atât atașamentul la valorile europene cât și la cele naționale, dând expresie unui ideal de viitor în toată noblețea lui, ce presupune respect reciproc între națiuni, drepturi și democrație pentru toți.

Într-o altă ordine de idei, remarc faptul că toți românii împărtășesc valorile europene, admirându-le și fiind atașați acestora, aspiră spre modul de viață din lumea occidentală de care vor să se apropie cât mai mult, ei născându-se cu această fibră a **europenismului**. Dar tocmai de aceea, rămân dezamăgit de faptul că unii lideri politici, motivați de interese personale și meschine, reproșează lipsa de europenism celor care îndrăznesc doar să aibă unele nuanțări în abordarea acestei problematice, instigând la scindarea societății *pro* și *contra* europeni; etichetându-i

ca antieuropeni pe cei care nu le împărtășesc în totalitate viziunea, nu numai că-și anatemizează adversarii lor politici, dar îi incriminează și-i opun întregii societăți, care este însă atașată de Europa, semănând discordie, ceea ce este foarte grav. Marota folosită cu disperare este “cine nu este de părere mea – eu deținând în exclusivitate calitatea de European, este antieuropean”. Cei care dețin funcții supreme în societatea noastră, în opinia mea, ar trebui mai întâi să-și onoreze în mod corespunzător răspunderea ce le revine, de a asigura pentru toți cetățenii României același tratament și beneficii pe care le au cetățenii din statele membre ale U.E. și să nu-și facă iluzia că, la nemulțumirile existente din cauza insuficienței promovării a intereselor României (dubla măsură care este aplicată prin neprimirea în Acordul Schengen, MCV ș.a.), se poate răspunde prin strategia folosită cu rea credință, de a eticheta pe ceilalți drept antieuropeni. Ar trebui să se știe că niciun stat membru al Uniunii Europene nu aplică regulile acesteia de dragul lor, ci pentru a fi în folosul concetățenilor acestuia – rațiunea prezenței lor în U.E.

Drept urmare, începutul de eră – înfăptuirea României Mari și politica externă a acesteia, este marcat în acest volum, prin evocarea personalității marelui și inegalabilului diplomat român Nicolae Titulescu (participant la Conferința de pace de la Paris, din 1918-1920, care a și semnat Tratatul de la Trianon; ales în două rânduri președintele Adunării generale a Societății Națiunilor), iar pentru reprezentarea în forurile de la Geneva a României Mari, spre a-i apăra interesele după Versailles, este menționată renumita personalitate a juristului român de talie internațională Vespasian V. Pella, un deschizător în gândirea juridică internațională. Prin alte două studii, este ilustrat faptul că ideea de unitate europeană exista și în gândirea românească din acea vreme.

Acum, la un secol de la Marea Unire, România se află integrată în structurile euroatlantice – Consiliul Europei, N.A.T.O. și Uniunea Europeană. După șirul de obstacole ce i-au stat în cale, România a revenit în matca ce-i este proprie – Europa, spiritul european neîncetând niciodată în societatea noastră. Rațiunea prezenței României în structurile euroatlantice este cât se poate de evidentă, încât nu mai suscită nicio discuție; această opțiune corespunde în cea mai mare măsură destinului pe care ni-l dorim. Cu toate acestea, nu se poate ignora faptul că Uniunea Europeană se confruntă cu o serie de probleme care-i pun în discuție trăinicia, Brexit-ul constituind un semnal de alarmă ce nu poate fi trecut cu vederea; unele poziții exprimate cu privire la viitorul U.E. (o Europă cu mai multe viteze, blocarea fondurilor de coeziune sub pretextul încălcării statului de drept ș.a.) sunt deja alarmante.

Studiile din acest volum (consecințele integrării pentru România, coeziunea, identitatea națională, libera circulație și migrația ș.a.) semnaleză o serie de slăbiciuni ale acestei structuri europene ce dau de gândit și care nu pot fi remediate prin lozinci de genul “euroscepticism” și “populism”, atunci când realitățile nu confirmă declarațiile ori nu converg cu reglementările existente. Nu numai că între aspectul programatic – regulile U.E. și modul ei de funcționare pe de o parte,

și declarațiile triumfale pe de altă parte, nu există deplină concordanță, dar este de menționat și faptul că România nu este tratată pe picior de egalitate cu celelalte state, fiind blocată participarea ei în Acordul Schengen și supusă MCV; este tratată ca un membru de mâna a doua, ceea ce este îngrijorător pentru noi.

Autorii acestor studii și-au propus să semnaleze ceea ce în opinia lor, nu merge într-o direcție care să justifice sacrificiile de suveranitate făcute de România, care nu beneficiază în aceeași măsură ca și celelalte state de avantajele pe care le oferă U.E.

Prof. univ. dr. Ion M. ANGHEL

ÎNCEPUT DE VEAC – MAREA UNIRE

Motto:

Iubirea cea mai mare e dragostea de țară. (Paul Verlaine)
 „Le veritable avenir c'est aujourd'hui” (M. Unamuno), pentru că
Le passe non seulement n'est pas si fugace, il reste sur place” (Marcel Proust)

„Pentru a avea o imagine veridică, îmi propun să aduc în discuție sensul sintagmei *România Mare* – chintesență a idealului nostru național înfăptuit, dar și originea unor evoluții catastrofale dezlănțuite după aceea. Pentru aceasta, mi se pare potrivit să mă aplec asupra următoarelor momente istorice, nodale, mărețe ori nefaste, ce ne-au marcat în mod profund destinul: mai întâi, înfăptuirea celei mai mărețe biruințe din toate timpurile a românilor, când, după secole de lupte crâncene și jertfe de vieți omenești, să se poată aduna cu toții în cadrul acelorași fruntarii – România Mare; a urmat apoi cumplitul an '40, când, sub presiunea nevolnicilor dictate și a amenințării cu forța de către funeștii satrapii ai vremii – *Stalin și Hitler* –, țara noastră a fost ciuntită prin ruperea unei treimi din teritoriul și din populația sa, încât marea noastră realizare, triumf al năzuințelor noastre, România Mare, s-a năruit; deznodământul dezastruos – chiar dacă în sine, justificat și curajos, al încercării noastre legitime de a respinge agresiunea bolșevică și de a recupera ceea ce ni se luase prin forță, urmat de o pecetluire a acestei mari nedreptăți, prin actul de oficializare a răului pe care l-a constituit *Tratatul de pace* din 1947, când nelegiuirii, *Pactul Ribbentrop-Molotov*, și consecinței acestuia – ocuparea cu forța a Basarabiei și a Bucovinei de Nord – i s-a pus eticheta falsă de act legitim de către cei care dictau după bunul lor plac. Evenimentul din 1989 a orientat țara spre zona democrației și civilizației, încercând revenirea la normal a României și demonstrând hotărârea ei categorică de a intra în structurile euroatlantice”.

„Fiind una dintre Puterile Aliate și Asociate, România a participat la Conferință și a devenit parte la toate reglementările acesteia: *Tratatul de pace între Puterile Aliate și Asociate și Germania* (Versailles, 28 iunie 1919), *Tratatul de pace dintre Puterile Aliate și Asociate și Austria* (Saint Germain, 10 septembrie 1919), *Tratatul de pace dintre Puterile Aliate și Asociate și Bulgaria* (Neuilly, 27 noiembrie 1919), *Tratatul de pace dintre Puterile Aliate și Asociate și Ungaria* (Trianon, 4 iunie 1920), *Tratatul de pace încheiat de Puterile Aliate și Asociate cu Turcia* (Sèvres, 10 august 1920), *Tratatul dintre România și Franța, Marea Britanie, Italia, Japonia cu privire la hotarul răsăritean al României* (Paris, 28 octombrie 1920), *Tratatul încheiat*

între principalele Puteri Aliate și Asociate și România, Polonia, Statul Sârbo-Croato-Sloven și Cehoslovacia (Sèvres, 10 august 1920), *Tratatul asupra minorităților cu principalele Puteri Aliate* (Paris, 9 decembrie 1919); la toate acestea, și România este parte”.

„Anul 1940 a constituit pentru România perioada cea mai neagră din întreaga sa istorie – anul mării lovituri, ce i-a fost dată integrității sale teritoriale și unității naționale, când Țara a trăit marea sa tragedie, iar românii, în exod ori subjuogați, crucificarea; așa spune că situația creată era de proporțiile blestematului *Tratat de la București cu Germania* (1918), ce ne transformase în colonie a acesteia”.

„...acest fatidic an 1940 ... pentru România, a fost de-a dreptul dezastruos, ca urmare a celor trei dictate ce i-au fost impuse, în mod consecutiv, sub amenințări despotice și brutale. *Ultimatumul* din 26 iunie 1940 – amenințarea cu invazia; *Sentința de la Viena* (30 august 1940); apoi *Tratatul de la Craiova* (1940) – sub patronajul lui Hitler și Mussolini”.

„La sfârșitul războiului (1945), România, învinsă, epuizată și distrusă, răvășită și dezorientată, se afla izolată în lume (venind acum într-o tabără împotriva căreia se raliase întreaga omenire) și nu putea avea o situație mai grea decât starea în care se găsea; mai mult, era ocupată și ținută captivă, ca un fel de zălog ce fusese oferit de Puterile Aliate URSS-ului”.

„Privind cu o rigoare și o prudență ce se impun, conchidem că România a avut în ultima jumătate de secol (în special după 1964) o politică externă strălucită – singularizându-se și îndepărtându-se de perioada care a precedat-o, o politică extraordinară, chiar îndrăzneță și abilă (de înaltă măiestrie), prudentă, echilibrată și înțeleaptă, dar totodată eficientă și demnă – cum n-a avut niciodată în decursul istoriei ei; dar mai ales unică, fiind irepetabilă, căci nu se știe dacă o va mai avea în viitor; o politică mare – de anvergură, inegalabilă –, de apogeu. România a reușit ca, din statutul de zonă aflată sub ocupație militară sovietică, să devină opusul acestuia, transformându-se treptat într-un stat independent și suveran al românilor – cu o politică externă proprie și scăpând de sub tutela tiranică și hegemonia rusă insuportabilă, încât să fie în stare a-și formula acea politică externă care să corespundă intereselor și idealurilor sale; din supus satelit și aliat disciplinat, România a devenit egalul și contestatarul învingătorului ei, sfidându-l și impunându-se ca un actor de seamă în viața internațională, fiind printre cei mai activi participanți din comunitatea internațională.”*

* Vezi *Politica externă și diplomația României pe parcursul unui secol de la înfăptuirea României Mari*, vol. I, *Momentele cruciale*, coordonator I.M. Anghel, Ed. Academiei Române, București, 2018, pp. 13, 49, 120, 152, 197-198.

VESPASIAN V. PELLA ȘI NICOLAE TITULESCU – PRIETENI ȘI COLABORATORI

drd. Vasile-George URSU*

Rezumat: *România a reușit să-și formeze în decursul deceniilor câțiva diplomați de talie mondială, iar perioada interbelică a fost cea mai relevantă din acest punct de vedere. Diplomații români formați în aceste decenii au manifestat un talent și spirit unic, iar în marea lor majoritate, au reprezentat magistral și cu deplină responsabilitate, interesele statului român.*

În această categorie se situează diplomații juriști Nicolae Titulescu și Vespasian V. Pella, remarcabile personalități internaționale ale României interbelice, iar în cadrul prezentului material, încercăm să creionăm legătura dintre aceștia. Având în vedere vicisitudinile perioadei interbelice și funcțiile de primă importanță deținute de cei doi, o colaborare nu avea cum să nu existe, încât, în perioada actuală, unele elemente ale acestora pot fi reconstituite. De asemenea, există supoziția întemeiată ca această legătură de colaborare să fi trecut peste limitele profesionale. Putem oare afirma că între cei doi a existat și o legătură de prietenie?

Cuvinte-cheie: *diplomați români, politica externă română post-Versailles*

Abstract: *In the interwar period, Romania had one of the most important diplomatic group in Europe. These diplomats use to study at the famous European universities and to have their publications internationally recognized. In this deeply specialized environment Nicolae Titulescu and Vespasian V. Pella were recognized as genuine leaders of the Romanian diplomacy. Interesting to note that the path of their professional lives presents similarities in the most important moments. They both obtained their Ph.D. degrees at the University of Paris and then both have worked in higher education at the University of Iasi and then at the University of Bucharest.*

V.V. Pella's promotion and access to Romanian diplomacy took place during the mandate of Titulescu at the Foreign Ministry. Collaboration between the two diplomats in the years to come has manifold moments and within this article, we try to underline the most significant aspects.

Keywords: *Romanian diplomats, Romanian foreign policy post-Versailles*

* Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

1. Capacitatea României de a-și crea adevărate personalități în mediul diplomatic este o realitate de la care actuala diplomație românească, aflată într-un moment cu multiple vicisitudini, ar trebui să își preia principalele puncte de reper și de construcție pentru viitor. Pentru ca afirmația anterioară să nu pară lipsită de fundament, enumerăm, în rândurile următoare, fără a avea pretenția că prezentăm o listă exhaustivă, o infimă parte a marilor personalități românești care au avut notabile manifestări ce țin de diplomație: Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ion Ghica, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, A.D. Xenopol, N. Titulescu, Vespasian V. Pella, P.P. Negulescu, Dimitrie Gusti, Aurel Cosma Jr.¹, Ion I.C. Brătianu, Take Ionescu, Victor Antonescu, O. Goga, Grigore Gafencu, Nicolae Mateescu-Matte, Elena Văcărescu, Regina Maria a României, Ion Pillat, Ion Petrovici, Eugen Ionescu, C. Arion, C. Vișoianu, C. Antoniadă, Ion G. Duca, G.G. Mironescu, Mihai Manoilescu, F. Nanu, Edmond Ciuntu, Alexandru Vaida-Voevod, Alexandru Lapedatu, Ion Cristu, Eugen Filotti², Lucian Blaga³, cât și mulți alții uitați în negura nemiloasă a istoriei. Analizând domeniile de activitate ale acestora, constatăm că doar o parte dintre ei au activat efectiv în mediul diplomatic, unii fiind oameni politici, iar alții oameni de cultură sau de știință. Toți însă au acționat, direct sau indirect, sub același for al acțiunilor diplomatice comune, reușind să facă cunoscute punctele de vedere istorice, politice și diplomatice românești și, de asemenea, să ajute la promovarea unei politici a păcii internaționale pe principii democratice⁴, ansamblu de acțiuni definite la nivel internațional, sub formula „problema organizării păcii”⁵ internaționale. Din acest punct de vedere, cea mai prolifică și importantă a fost perioada interbelică, atunci când diplomații români „au știut să apere și să promoveze interesele țării lor (...), să

¹ Cu privire la participarea diplomatului și omului de cultură Aurel Cosma jr. la diverse manifestări de ordin diplomatic, se poate consulta A.L. Nasta, *Aurel Cosma Junior – condamnat în „Lotul ziariștilor”*, în „Memorial 1989 – Buletin științific și de informare”, nr. 1(13)/2014, editat în cadrul proiectului Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 de către Centrul Național de Documentare, Cercetare și Informare Publică despre Revoluția din Decembrie 1989, Ed. Memorialul Revoluției 1989, Timișoara, 2014, p. 115.

² O parte a enumerării de mai sus a fost preluată din C. Vlad, *Istoria Diplomației. Secolul XX*, prefață de Ion Calafeteanu, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, p. 15, iar pentru completarea acesteia s-a mai folosit enumerarea din N. Titulescu, *Documente confidențiale*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ion Grecescu, Ed. Academiei Române, București, 1992, p. 22.

³ Întrucât activitatea din domeniul diplomatic a scriitorului Lucian Blaga este puțin cunoscută, trecem în revistă câteva scurte menționări biografice. Astfel, acesta s-a născut la Sebeș, pe data de 9 mai 1895, fiind recunoscut ca fiind unul dintre cei mai importanți exponenți ai filosofiei naționale. Din întreaga sa activitate, menționăm următoarele calități: membru al Academiei Române, profesor universitar, eseist și scriitor de renume internațional. După instaurarea comunismului, va intra într-un con de umbră, fiind exclus din mediul universitar românesc. A decedat la Cluj, în data de 6 mai 1961, iar la doriința lui, a fost înmormântat în Lancrăm, jud. Alba (a se vedea L. Blaga, *Trilogia Culturii – Orizont și stil, Spațiul mioritic, Geneza metaforei și sensul culturii*, Ed. Humanitas, București, 2011, p. 5). Activitatea lui L. Blaga în calitate de diplomat începe în februarie 1938 ca ministru plenipotențiar al României la Lisabona și va continua până la începutul anului 1939, când „solicita regelui Carol al II-lea rechemarea din diplomație” (a se vedea *ibidem*, pp. 5-6).

⁴ D.I. Mazilu, *Echitate și justiție în viața internațională*, Ed. Politică, București, 1979, p. 46.

⁵ Gh. Buzatu (editor), *România în ecuația războiului și păcii (1939-1947) – Aspecte și controverse*, ediția a II-a, colecția Români în istoria universală (The Romanians in World History), vol. 147, Ed. Mica Valahie, București, 2009, p. 8.

contribuie la menținerea și la consolidarea unor relații pașnice între națiuni” (...), „constituind – până astăzi – exemple de urmat”⁶ în nobila profesie diplomatică. Această generație, în viziunea istoricului C. Bușe, a manifestat viziune, dorință și s-a „aplecă cu interes și pricepere asupra descifrării și înțelegerii demersurilor întreprinse pentru unificarea lumii europene, intervențiile lor, verbale sau prin scris, constituind adevărate studii în materie”⁷. Încheiem șirul considerațiilor referitoare la această serie de personalități interbelice remarcabile, menționând modul în care aceștia „s-au remarcat nu numai prin profesionalismul lor, ci și prin dragostea lor de țară, prin patriotismul lor”⁸, marea lor majoritate intrând în categoria diplomaților „de primă mărime”⁹ pentru națiunea română și chiar pentru umanitate, iar dacă îi analizăm din punct de vedere național, aceștia pot fi incluși, cu siguranță, în ceea ce s-ar putea numi, generic, „crema diplomației românești din a doua jumătate a secolului trecut”¹⁰. Între aceștia, diplomații Nicolae Titulescu, Vespasian V. Pella și Nicolae Mateescu-Matte s-au remarcat în forurile internaționale pentru perioade îndelungate, aducând contribuții remarcabile, de adevărat pionierat, în dezvoltarea dreptului internațional¹¹, iar instituțiile internaționale în care aceștia și-au desfășurat activitatea nu au uitat memoria acestora și o comemorează în diferite ocazii.

2. În această pleiadă de nume remarcabile, două nume de primă importanță se remarcă prin trasee oarecum similare – **Nicolae Titulescu și Vespasian V. Pella** –, iar în rândurile următoare, vom analiza aspectele de primă importanță cu privire la legăturile directe sau indirecte dintre cei doi. Născuți la o distanță de 15 ani: 1882 – Nicolae Titulescu și 1897 – V.V. Pella, cei doi proveneau din două vechi familii nobiliare românești¹². În mediul familial, tinerii Titulescu și Pella își petrec copilăria și adolescența sub influența părinților și a membrilor familiilor puternic angrenați în activități politice, administrative și sociale. Posibilitățile de afirmare create de aceste

⁶ D.A. Stănescu, V.N. Stănescu, *Considerații generale privind diplomația apărării*, în Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I” nr. 2/2011, Ed. Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p. 383.

⁷ C. Bușe, *Ideea europeană în viziunea unor personalități intelectuale și politice din România (1919-1939)*, în „Armata română și unitatea națională – Studii și comunicări”, Ed. Delta Cart Educațional, Pitești, 2008, p. 118. Material disponibil pe adresa Serviciul Istoric al Armatei: http://www.smg.mapn.ro/SIA/13_Armata_unitatea_nationala.pdf (accesat la 25 octombrie 2015).

⁸ C. Vlad, *op. cit.* p. 15.

⁹ N. Mareș, *Rapoarte diplomatice de la Vichy semnate de Eugen Ionescu – Misionarismul cultural maghiar în 1943 la Vichy și la Paris*, în „Viața Românească” nr. 71 (3-4/2011), editat sub egida Uniunii Scriitorilor din România, București, 2011, p. 79.

¹⁰ G.G. Potra (ediție îngrijită), *Lucian Blaga în diplomația românească*, volum editat de Fundația Europeană „Nicolae Titulescu” și de către Centrul Cultural „Lucian Blaga” din Sebeș, Sebeș, 2011, p. 11.

¹¹ A se vedea *Le fondateur du droit international aérien, le professeur d'Université Dr. Nicolae Mateescu Matte, est décédé, au Canada; le ministre roumain des Affaires étrangères, Lazăr Comănescu, transmet un message de condoléances* – comunicat de presă din 27 aprilie 2016, Biroul de presă al M.A.I., București, 2016, f.p. Material disponibil la adresa <http://www.mae.ro/fr/node/36906> (accesat la 13 noiembrie 2016).

¹² În cazul lui Vespasian V. Pella, se prezumă că familia acestuia avea origini vechi aromânești și transilvănene.

medii în viețile celor doi și exemplele oferite de familii îi fac să urmeze calea desăvârșirii intelectuale la Paris, în cadrul Universității Sorbona, acolo unde vor deveni doctori în drept cu teme inovative, teme ce deschideau posibilități ample de cercetare pentru viitor, respectiv N. Titulescu, în anul 1905, sub coordonarea profesorului *Charles Lyon-Caën* susține teza de doctorat în drept civil *Essai sur une théorie des droits éventuels* și V.V. Pella, în anul 1920, sub coordonarea profesorului *Emile Garçon*, susține teza de doctorat în drept penal *Des incapacités résultant des condamnations pénales en droit international*¹³. Asemănările uluitoare ale traseului urmat de cei doi vor continua și în perioada următoare a carierei acestora. Astfel, după întoarcerea în țară, cei doi devin profesori în cadrul Facultății de Drept din cadrul Universității „A.I. Cuza” din Iași, păstrând cadența anilor care îi separau, însă la vârste relativ juvenile și, de asemenea, asemănătoare, respectiv: Nicolae Titulescu din anul 1905 – la vârsta de doar 23 de ani – și V.V. Pella din anul 1921 – la vârsta de 24 de ani. Încheiem aceste considerații introductive, menționând un ultim aspect din acest traseu academic al celor două personalități, traseu care, urmând o practică deja înrădăcinată în mediul academic românesc, stabilise, indirect și nescris, că universitarii ieșeni meritorii, specializați în domenii juridice și nu numai, erau transferați în corpul profesoral al Facultății de Drept din cadrul Universității din București. Urmând acest traseu, N. Titulescu devine profesor al Universității din capitala Regatului României din anul 1907, iar V.V. Pella, peste ani, după o ședere mai prelungită în capitala Moldovei, din anul 1935. Pe lângă toate aceste similitudini, constatăm că există numeroase deosebiri substanțiale în traseul profesional al celor doi, deosebiri pe care le vom detalia succint în rândurile următoare. De asemenea, constatăm cu tristețe că nu poate fi stabilit cu exactitate, cel puțin până în perioada când sunt scrise aceste rânduri, momentul în care cei doi ajung să interacționeze sau se cunosc efectiv.

Analizând deosebirile dintre cei doi iluștri reprezentanți ai României, constatăm că, cu siguranță, cea mai mare diferență este cea a funcțiilor deținute. Refăcând caleidoscopic firul evenimentelor, constatăm că N. Titulescu, aflat la București, în prim-planul vieții politice și diplomatice românești, și ulterior la Paris, în prim-planul dezbaterilor internaționale de după Primul Război Mondial, este numit ministru de finanțe pentru două mandate în intervalele de timp: 10 iulie 1917-26 ianuarie 1918 și 13 iunie 1920-13 decembrie 1921¹⁴. Cele două mandate au fost unele dintre primele modalități de cunoaștere directă și indirectă a secretelor lumii diplomatice interbelice. Ulterior, acesta deține un număr impresionant de mandate de ministru de externe în intervalele de timp: 6 iulie 1927-30 iulie 1928¹⁵, 20 octombrie 1932-

¹³ A se vedea V.G. Ursu, *Profesorul Vespasian V. Pella. Aspecte din viața academică*, în A. Ciucă (coord.) 100 de ani de gândire juridică românească. Vespasian V. Pella și dezvoltarea dreptului penal național și internațional”, Colecția „Personalități ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași”, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Iași, 2018, pp. 20 și urm.

¹⁴ V.S. Curpân, E. Mitrofan, A. Leghede, *Istoria dreptului românesc*, Ed. StudIS, Iași, 2014, p. 253.

¹⁵ *Ibidem*, p. 246.

12 ianuarie 1933, 14 ianuarie 1933-9 noiembrie 1933, 14 noiembrie 1933-3 ianuarie 1934, 10 ianuarie 1934-28 septembrie 1934, cu o scurtă perioadă de întrerupere în care interimatul a fost asigurat de Gheorghe Tătărescu, între 2 și 10 octombrie 1934, și, ulterior, cu reluarea activității în fruntea diplomației românești din data de 10 octombrie 1934 până în 29 august 1936¹⁶. Acest număr impresionant de mandate în fruntea diplomației românești vor semnifica pentru N. Titulescu, în general, adevărate momente memorabile, însă unele momente vor genera anumite animozități și dezbateri aprinse, în special din partea extremei drepte românești. Întrucât aceste aspecte nu sunt subiectul prezentului material, ne vom rezuma să remarcăm că în această perioadă extinsă a se consolidează, cel mai probabil, prietenia dintre N. Titulescu și V.V. Pella¹⁷, ultimul devenind diplomat în cursul unuia dintre aceste mandate titulesciene, în data de 1 decembrie 1933¹⁸. Având în vedere aceste consemnări, în rândurile următoare vom trece în revistă majoritatea momentelor remarcabile care îi includ pe cei doi. Pentru acest exercițiu analitic, nu putem respecta în totalitate firul caleidoscopic al evenimentelor, însă vom alege să ne axăm pe evenimentele importante și pe importanța acestora în spectrul diplomației românești.

În anul 1929, a avut loc prima reprezentare oficială a Regatului României prin intermediul celor doi diplomați, iar capitala Portugaliei a fost gazda principală a acestei manifestări diplomatice¹⁹. Acest moment oficial corespunde momentului de început al unei perioade proifice la nivelul legăturilor diplomatice româno-portugheze. Ambasadorul român din Portugalia în această perioadă este Alexandru Gurănescu, acesta fiind numit în anul 1928, iar cu privire la vizita delegației românești, condusă de N. Titulescu, acesta va redacta un raport diplomatic în data de 31 iulie 1929. Raportul menționează toate aspectele vizitei, iar între acestea se remarcă deschiderea primei librării românești în statul de pe malul Atlanticului în cadrul Universității din Coimbra²⁰. În aceleași momente, referindu-se la vizita oficială pe care o realiza și la modul în care se consolidează relațiile dintre cele două state, N. Titulescu menționa: „Pentru noi, românii, Portugalia este o țară iubită și apreciată

¹⁶ *Ibidem*, p. 246.

¹⁷ Cu privire la legătura de prietenie dintre cei doi, extrem de puternică, se pot găsi anumite consemnări în lucrarea G.G. Potra, *Nicolae Iorga – Nicolae Titulescu – Interferențe*, Ed. Fundația Europeană Titulescu, București, 2011, pp. 136 și urm.

¹⁸ Arhiva M.A.E. – Personal, dosarul 131 – Vespasian Pella, nepaginat.

¹⁹ A. Stoica, S. Sipoș, *A few aspects on Intercultural Dialogue: Interwar Romania as seen by the portuguese diplomat, Martinho de Brederode (Câteva aspecte despre dialogul intercultural: România interbelică văzută de către diplomatul portughez Martinho de Brederode)*, în „Eurolimes” – Journal of the Institute for Euroregional Studies „Jean Monnet” European Centre of Excellence, Universitatea din Oradea, Universitatea din Debrecen, vol. 9 intitulat *The Cultural Frontiers of Europe (Frontierele culturale ale Europei)*, editat de către A. Stoica, D. Francfort și J. Csoba Simonne, Ed. Universității din Oradea, Oradea-Debrecen, 2010, p. 63. Material disponibil la adresa http://iser.rdsor.ro/main_page/Documents/Eurolimes/pdf/9_eurolimes.pdf (accesat la 20 martie 2015).

²⁰ A. Stoica, *The Diplomat Martinho de Brederode and the Romanian-Portuguese Cultural Relations* în „Transylvanian Review”, vol. XX, Suplimentul Nr. 3(2011) „Textus Testis Documentary Value and Literary Dimension of the Historical Text”, S. Șipoș, D.O. Cepraga, I.A. Pop (editori), editat de către Centrul de Studii Transilvane – Academia Română, Cluj-Napoca, 2011, p. 102.